

WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)
z dnia 8 czerwca 2006 r.*

W sprawie C-60/05

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia (Włochy) postanowieniem z dnia 14 grudnia 2004 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 10 lutego 2005 r., w postępowaniu:

WWF Italia i in.

przeciwko

Regione Lombardia,

przy udziale:

Associazione migratoristi italiani (ANUU),

TRYBUNAŁ (druga izba)

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, J. Makarczyk, R. Silva de Lapuerta (sprawozdawca), P. Kúris i J. Klučka, sędziowie,

* Język postępowania: włoski.

rzecznik generalny: L.A. Geelhoed,
sekretarz: K. Sztranc, administrator;

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 15 grudnia 2005 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

- w imieniu WWF Italia i Lega per l'abolizione della caccia (LAC) przez C. Linzolę, avvocato,

- w imieniu Regione Lombardia przez P.D. Vivonego i S. Gallonetto, avvocati,

- w imieniu Associazione migratoristi italiani (ANUU) przez I. Gorlaniego i S.A. Pappasa, avvocati,

- w imieniu rządu włoskiego przez I.M. Braguglię, działającego w charakterze pełnomocnika, oraz A. Cingolo, avvocato dello Stato,

- w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez M. van Beeka i D. Recchię, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 16 lutego 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. 1979 L 103, str. 1, zwanej dalej „dyrektywą”).

- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy stowarzyszeniem WWF Italia i trzema innymi stowarzyszeniami a Regione Lombardia dotyczącego polowania na gatunki zięba (*Fringilla coelebs*) i jer (*Fringilla montifringilla*) w sezonie łowieckim 2003/2004.

Ramy prawne

Prawo wspólnotowe

- 3 Zgodnie z art. 1 dyrektywa odnosi się do ochrony, gospodarowania oraz kontroli wszystkich gatunków ptactwa występujących naturalnie w stanie dzikim i ustanawia reguły ich eksploatacji.

4 W tym celu dyrektywa nakłada na państwa członkowskie obowiązek ustanowienia powszechnego systemu ochrony obejmującego w szczególności zakaz zabijania, chwytania lub płoszenia ptaków określonych w art. 1 oraz niszczenia ich gniazd.

5 Artykuł 9 dyrektywy dopuszcza jednak pewne odstępstwa, ujęte w następujący sposób:

„1. Państwa członkowskie mogą odstąpić od przepisów art. 5, 6, 7 i 8, jeśli nie ma innego zadowalającego rozwiązania, z następujących przyczyn:

a) — w interesie zdrowia i bezpieczeństwa publicznego,

— w interesie bezpieczeństwa lotniczego,

— w celu zapobiegania poważnym szkodom w odniesieniu do zbóż, inwentarza żywego, lasów, rybołówstwa i wody,

— w celu ochrony flory i fauny;

b) do celów badań i nauczania, repopulacji lub ponownego wprowadzania oraz dla wylęgu niezbędnego do powyższych celów;

- c) w celu zezwolenia, przy zachowaniu ściśle nadzorowanych warunków oraz na zasadach selektywnych, na chwytanie, przetrzymywanie lub inne legalne wykorzystywanie niektórych ptaków w małych ilościach.

2. Odstępstwa muszą określać:

- gatunki, do których odstępstwa mają zastosowanie,
- dozwolone środki, sposoby lub metody chwytania lub zabijania,
- warunki ryzyka oraz okoliczności czasu i miejsca, w przypadku których takie odstępstwa mogą być przyznane,
- organ uprawniony do stwierdzania, że wymagane warunki zostały spełnione, oraz do decydowania, jakie środki, sposoby lub metody mogą być wykorzystywane, w ramach jakich limitów i przez kogo,
- kontrole, jakie będą przeprowadzone.

[...]”.

Prawo wewnętrzne

- 6 Artykuł 9 dyrektywy został transponowany do prawa włoskiego przez art. 19 bis ustawy nr 157 z dnia 11 lutego 1992 r. o dzikich zwierzętach stałocieplnych i polowaniach (legge 11 febbraio 1992, n. 157, Norme per la protezione della fauna selvatica omeoterma e per il prelievo venatorio, GURI nr 46 z dnia 25 lutego 1992, supplemento ordinario), zmienionej ustawą nr 221 z dnia 3 października 2002 r. (GURI nr 239 z dnia 11 października 2002 r., zwanej dalej „ustawą nr 157/92”), który stanowi:

„1. Regiony regulują stosowanie odstępstw przewidzianych w dyrektywie [...], przestrzegając wymogów określonych w art. 9, zasad i celów, o których mowa w art. 1 i 2 dyrektywy, oraz przepisów niniejszej ustawy.

2. Odstępstwa, jeśli nie ma innego zadowalającego rozwiązania, mogą być zatwierdzone wyłącznie w celach, o których mowa w art. 9 ust. 1 dyrektywy [...], oraz powinny wskazywać, jakie gatunki są nimi objęte, a także dozwolone środki, narzędzia i metody polowania, warunki ryzyka, okoliczności czasu i miejsca polowania, ilość zwierząt na dzień i na cały sezon, która może zostać upolowana, kontrole i formy nadzoru, którym podlega polowanie, oraz organy prowadzące nadzór, bez uszczerbku dla art. 27 ust. 2. Osoby uprawnione do polowania w drodze odstępstwa wyznaczane są przez regiony w porozumieniu z lokalnymi kołami łowieckimi [...] i strefami alpejskimi.

3. Odstępstwa, o których mowa w ust. 1, obowiązują przez konkretne okresy, po zasięgnięciu opinii Istituto nazionale per la fauna selvatica [narodowego instytutu dzikiej fauny] (INFS) lub instytutów uznanych na płaszczyźnie regionalnej, i nie mogą w żadnym wypadku obejmować gatunków, których stan liczebny jest poważnie zredukowany.

4. Na wniosek ministra spraw regionalnych, za porozumieniem z ministrem środowiska i zagospodarowania przestrzennego oraz po konsultacji z Radą Ministrów, Prezes Rady Ministrów może po uprzednim upomnieniu danego regionu uchylić odstępstwa wprowadzone przez ten region z naruszeniem przepisów niniejszej ustawy i dyrektywy [...].

5. Do 30 czerwca każdego roku każdy region przekazuje Prezesowi Rady Ministrów lub ministrowi spraw regionalnych, ministrowi środowiska i zagospodarowania przestrzennego, ministrowi rolnictwa i leśnictwa, ministrowi polityki wspólnotowej oraz [INFS] sprawozdanie dotyczące stosowania odstępstw, o których mowa w niniejszym artykule; sprawozdanie to przekazywane jest również odpowiednim komisjom parlamentarnym. Minister środowiska i zagospodarowania przestrzennego przekazuje corocznie Komisji Wspólnot Europejskich sprawozdanie, o którym mowa w art. 9 ust. 3 dyrektywy [...].

7 Ustawa regionalna nr 18 z dnia 2 sierpnia 2002 r. (zwana dalej „ustawą regionalną nr 18/02”) została wydana przez Regione Lombardia na podstawie art. 19 bis ustawy nr 157/92. Artykuł 2 ust. 2 tej ustawy regionalnej zezwala na polowanie na gatunki zięba i jer.

8 Artykuł 4 tej ustawy stanowi, że przewodniczący Giunta regionale della Lombardia, po konsultacji z INFS, podejmuje środki ograniczające lub zawieszające polowania dopuszczone na mocy tej ustawy w sytuacji niekorzystnego rozwoju populacji, które stanowią przedmiot polowania w drodze odstępstwa, o którym mowa we wspomnianym art. 2.

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

- 9 W swojej skardze do sądu odsyłającego skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym żądają wstrzymania wykonania, a następnie uchylecia decyzji nr 14250 wydanej przez Giunta regionale della Lombardia w dniu 15 września 2003 r. w sprawie polowania na określone ilości dzikich ptaków należących do gatunków zięba i jer w sezonie łowieckim 2003/2004. Decyzja ta została wydana na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy regionalnej nr 18/02.

- 10 W dwóch pismach datowanych na dzień 14 maja i 24 czerwca 2003 r. INFS skalkulował maksymalny kontyngent objęty polowaniem na całym terytorium włoskim w sezonie łowieckim 2003/2004 na 1 500 000 okazów gatunku zięba i 52 000 okazów gatunku jer.

- 11 Kilka regionów włoskich podzieliło następnie między sobą kontyngenty gatunków objętych polowaniem. Na podstawie zawartych porozumień Regione Lombardia przypadła ilość 360 000 zięb i 32 000 jerów objętych polowaniem.

- 12 Skarżący podnieśli przed sądem krajowym, że zezwolenie na polowanie w drodze odstępstwa wydane przez Regione Lombardia jest niezgodne z prawem, uzasadniając to w następujący sposób:
  - zezwolenie to przewiduje możliwość wykorzystania okazów wspomnianych gatunków jako żywych wabików, chociaż oba gatunki są chronione;

- jest ono wynikiem podziału między tylko pięcioma regionami kwoty maksymalnej określonej przez INFS na płaszczyźnie krajowej;

  - nie przewidziano kontroli wymaganej na podstawie art. 9 dyrektywy w celu zagwarantowania przestrzegania maksymalnych kwot objętych polowaniem.
- 13 Skarżący w postępowaniu przed sądem krajowym podnieśli również, że art. 19 bis ustawy nr 157/92 jest sprzeczny z dyrektywą, ponieważ powierza regionom uprawnienie do uregulowania wykonania odstępstw przewidzianych w dyrektywie, nie określając, w jaki sposób należy ustalić i przestrzegać maksymalny kontyngent okazów objętych polowaniem na terytorium całego kraju.
- 14 Strona pozwana w postępowaniu przed sądem krajowym stwierdziła, że art. 19 bis ustawy nr 157/92 nakłada na regiony obowiązek uregulowania, po uzyskaniu — niewiążącej — opinii INFS lub innych instytucji uznanych na płaszczyźnie regionalnej, polowań w drodze odstępstwa od systemu ochrony ustanowionego w dyrektywie.
- 15 Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia ma wątpliwości, czy art. 19 bis ustawy nr 157/92 zapewnia skuteczne stosowanie art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy. Zauważa bowiem, że przepis ten uzależnia ustalenie maksymalnego kontyngentu okazów objętych polowaniem od niewiążącej, choć obowiązkowej, opinii INFS lub innych instytucji uznanych na płaszczyźnie regionalnej, nie przewidując systemu, który ustalałby ten kontyngent w sposób wiążący dla terytorium całego kraju, ani żadnego mechanizmu pozwalającego na określenie podziału między regionami krajowego kontyngentu objętego polowaniem. W końcu sąd ten uważa, że system kontroli zgodności przepisów regionalnych z uregulowaniami krajowymi

i wspólnotowymi, z powodu długiego czasu trwania procedury, nie odpowiada wymogowi szybkości związanemu z koniecznością uniemożliwienia polowań niezgodnych z prawem w krótkim okresie (około 40 dni), w którym odstępstwo znajduje zastosowanie.

16 Z tych powodów Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia zawiesił postępowanie i zwrócił się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

- „1) Czy dyrektywę 79/409/EWG należy rozumieć w ten sposób, że bez względu na ustanowiony przez krajowe porządki prawne wewnętrzny podział kompetencji między państwo a regiony, państwa członkowskie mają obowiązek ustanowienia przepisów dokonujących transpozycji w zakresie wszystkich sytuacji, które dyrektywa ta uznaje za zasługujące na ochronę, w tym w szczególności, jeżeli chodzi o zagwarantowanie, że limit polowania w drodze odstępstwa nie przekroczy małych ilości, o których mowa w art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy?

- 2) Czy — jeżeli chodzi w szczególności o liczbowy limit polowań w drodze odstępstwa — dyrektywę 79/409/EWG należy rozumieć w ten sposób, że krajowe przepisy dokonujące transpozycji powinny odwoływać się do określonego lub możliwego do określenia parametru, którego ustalenie powierzone jest również wykwalifikowanym podmiotom specjalistycznym, tak aby prowadzenie polowania w drodze odstępstwa odbywało się na podstawie wskaźników, które w sposób obiektywny ustalają jego nieprzekraczalny poziom liczbowy w obrębie kraju czy regionu, mając przy tym na względzie potencjalne występowanie różnych warunków środowiskowych?

- 3) Czy przepis krajowy zawarty w art. 19 bis ustawy nr 157/92 — uzależniając określenie tego parametru od obowiązkowej, lecz niewiążącej opinii INFS, nie przewidując jednak procedury uzgodnienia między regionami w sposób wiążący

dla każdego gatunku podziału liczbowego limitu okazów objętych polowaniem w drodze odstępstwa określonego na poziomie krajowym jako odpowiadającego małej ilości — stanowi właściwą transpozycję art. 9 dyrektywy?

- 4) Czy procedura kontrolna dotycząca zgodności z przepisami wspólnotowymi dozwolonych przez regiony włoskie, na podstawie art. 19 bis ustawy nr 157/92, limitów polowania w drodze odstępstwa jest w stanie zagwarantować skuteczne stosowanie dyrektywy, biorąc pod uwagę, że poprzedzona jest ona etapem upominawczym, a zatem zależna jest od technicznych terminów koniecznych do przyjęcia i ogłoszenia decyzji, w trakcie których mija krótki okres, w którym polowanie jest dopuszczalne?”.

W przedmiocie dopuszczalności pytań prejudycjalnych

- 17 Regione Lombardia i Associazione migratoristi italiani (ANUU) kwestionują dopuszczalność pytań prejudycjalnych, uzasadniając, że sąd krajowy zwraca się do Trybunału między innymi o orzeczenie w przedmiocie celowości i zgodności z prawem podziału kompetencji w obrębie Republiki Włoskiej. Ponadto pytania zadane przez sąd krajowy dotyczą ich zdaniem zgodności przepisów krajowych z art. 9 dyrektywy.

- 18 W tym względzie należy przypomnieć, że wprowadzie zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w ramach odesłania prejudycjalnego Trybunał nie może wypowiadać się ani w kwestiach dotyczących wewnętrznego prawa państwa członkowskiego, ani

w przedmiocie zgodności przepisów krajowych z prawem wspólnotowym, może jednak przedstawić kryteria wykładni prawa wspólnotowego, które umożliwią sądowi krajowemu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu (zob. w szczególności wyroki z dnia 23 listopada 1989 r. w sprawie C-150/88 Parfümerie-Fabrik 4711, Rec. str. I-3891, pkt 12 oraz z dnia 21 września 2000 r. w sprawie C-124/99 Borawitz, Rec. str. I-7293, pkt 17).

- 19 Inaczej byłoby w przypadku, gdyby przepis, o którego wykładnię zwrócono się do Trybunału, w sposób oczywisty nie mógł być stosowany (zob. w szczególności wyrok z dnia 18 października 1990 r. w sprawach połączonych C-297/88 i C-197/89 Dzodzi, Rec. str. I-3763, pkt 40). Nie ma to jednak miejsca.
- 20 Z brzmienia pytań prejudycjalnych i uzasadnienia postanowienia odsyłającego wynika również, że sąd krajowy zmierza do uzyskania wykładni art. 9 ust. 1 lit c) dyrektywy w odniesieniu do warunków stosowania przez państwa członkowskie odstępstw przewidzianych w tym przepisie. Sąd ten zwraca się w szczególności o wyjaśnienie zakresu wspomnianego przepisu w świetle jego stosowania w ramach zdecentralizowanej struktury państwa.
- 21 Z postanowienia odsyłającego wynika również, że wykładnia art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy może dostarczyć sądowi krajowemu kryteriów niezbędnych do rozstrzygnięcia zawisłego przed nim sporu.
- 22 W tej sytuacji wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym należy uznać za dopuszczalny.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pierwszego pytania

- 23 W tym pytaniu sąd krajowy zwraca się zasadniczo o odpowiedź, czy przepisy krajowe transponujące dyrektywę powinny regulować wszystkie sytuacje podlegające systemowi ochrony przewidzianemu w tej dyrektywie, w szczególności warunkowi wynikającemu z art. 9 ust. 1 lit. c), zgodnie z którym ewentualne polowanie w drodze odstępstwa nie może przekraczać limitu „małych ilości” ptaków.
- 24 W tym względzie należy przypomnieć w pierwszej kolejności, że Trybunał orzekł, iż kryteria, na podstawie których państwa członkowskie mogą wprowadzać odstępstwa od zakazów przewidzianych w dyrektywie, powinny być ujęte w przepisach krajowych wystarczająco jasnych i precyzyjnych, ponieważ dokładność transpozycji ma szczególne znaczenie w dziedzinie, w której zarządzanie dziedzictwem wspólnotowym jest powierzone państwom członkowskim na ich terytoriach (zob. podobnie wyroki z dnia 8 lipca 1987 r. w sprawie 247/85 Komisja przeciwko Belgii, Rec. str. 3029, pkt 9 oraz z dnia 27 kwietnia 1988 r. w sprawie 252/85 Komisja przeciwko Francji, Rec. str. 2243, pkt 5).
- 25 Należy zaznaczyć również, że wykonując swoje kompetencje dotyczące zatwierdzania odstępstw, zgodnie z art. 9 dyrektywy władze państw członkowskich zobowiązane są uwzględnić liczne kryteria oceny odnoszące się do aspektów geograficznych, klimatycznych, środowiskowych i biologicznych oraz w szczególności reprodukcji gatunków i ich całkowitej śmiertelności rocznej z przyczyn naturalnych.

- 26 Jeżeli chodzi o kryteria oceny, w wyrokach z dnia 9 grudnia 2004 r. w sprawie C-79/03 Komisja przeciwko Hiszpanii, Rec. str. I-11619, pkt 36 oraz z dnia 15 grudnia 2005 r. w sprawie C-344/03 Komisja przeciwko Finlandii, Zb.Orz. str. I-11033, pkt 53, Trybunał orzekł, że zgodnie z dokumentem „Drugie sprawozdanie Komisji na temat wykonania dyrektywy 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa” [COM(93) 572 wersja ostateczna] z dnia 24 listopada 1993 r. za małą ilość należy uznać wszelki odłów poniżej 1% całkowitej rocznej śmiertelności danej populacji (wartość średnia) dla gatunków, na które nie można polować, oraz wielkości rzędu 1% dla gatunków, na które można polować. Trybunał podkreślił w tym względzie, że te kryteria ilościowe opierają się na pracach Komitetu ORNIS ds. Dostosowania do Postępu Naukowo-Technicznego dyrektywy, ustanowionego na podstawie art. 16 tej dyrektywy i złożonego z przedstawicieli państw członkowskich.
- 27 Z wyżej wymienionych wyroków w sprawach Komisja przeciwko Hiszpanii, pkt 41 oraz Komisja przeciwko Finlandii, pkt 54 wynika również, że wprawdzie wymienione wartości procentowe nie posiadają charakteru prawnie wiążącego, mogą one jednak stanowić ze względu na naukowy autorytet, którym darzone są prace komitetu ORNIS oraz brak jakichkolwiek naukowych dowodów przeciwnych, podstawę odniesienia dla oceny zgodności odstępstwa wprowadzonego na mocy art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy z tym przepisem (zob. analogicznie odnośnie znaczenia danych naukowych w dziedzinie ornitologii wyroki z dnia 19 maja 1998 r. w sprawie C-3/96 Komisja przeciwko Niderlandom, Rec. str. I-3031, pkt 69 i 70 oraz z dnia 7 grudnia 2000 r. w sprawie C-374/98 Komisja przeciwko Francji, Rec. str. I-10799, pkt 25).
- 28 W konsekwencji, niezależnie od wewnętrznego podziału kompetencji przyjętego w krajowym porządku prawnym, państwa członkowskie są zobowiązane do ustanowienia ram prawnych gwarantujących, iż polowania na ptaki prowadzone będą wyłącznie z zachowaniem warunku dotyczącego „małych ilości”, przewidzianego w art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy, oraz na podstawie danych ściśle naukowych, niezależnie od tego, jakiego gatunku to dotyczy.

- 29 Na pytanie pierwsze należy zatem odpowiedzieć, że art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy zobowiązuje państwa członkowskie, niezależnie od wewnętrznego podziału kompetencji przyjętego w krajowym porządku prawnym, do zagwarantowania przy stanowieniu przepisów transponujących tę dyrektywę, że we wszystkich przypadkach stosowania przewidzianych w nich odstępstw i w odniesieniu do wszystkich gatunków chronionych dozwolone polowania w drodze odstępstwa nie będą przekraczać nałożonego tym przepisem limitu ograniczającego te polowania do małych ilości, przy czym limit ten należy określić na podstawie danych ściśle naukowych.

W przedmiocie drugiego pytania

- 30 W tym pytaniu sąd krajowy zmierza zasadniczo do ustalenia, jaki stopień dokładności powinien charakteryzować krajowe przepisy transponujące pod względem parametrów technicznych, na podstawie których może zostać ustalony kontyngent odpowiadający „małym ilościom” ptaków zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy.
- 31 Należy zaznaczyć, że motyw jedenasty dyrektywy wskazuje, iż warunek odnoszący się do „małych ilości”, do których powinny się ograniczać polowania dozwolone w drodze odstępstwa, nie może być określany przez odniesienie do wartości bezwzględnej, lecz powinien być związany z poziomem populacji, rocznym wskaźnikiem reprodukcji i śmiertelności.
- 32 W tym względzie Trybunał wyjaśnił, że odstępstwa na podstawie art. 9 dyrektywy mogą być wprowadzone tylko wtedy, kiedy istnieje gwarancja, że populacja danych gatunków zostanie zachowana na zadowalającym poziomie. W innym razie polowań na ptaki w żadnym razie nie można uznać za uzasadnione, a tym samym za stanowiące dopuszczalną eksploatację w rozumieniu motywu jedenastego dyrektywy (zob. podobnie wyrok z dnia 16 października 2003 r. w sprawie C-182/02 *Ligue pour la protection des oiseaux i in.*, Rec. str. I-12105, pkt 17).

- 33 Z tych powodów oraz w celu umożliwienia właściwym władzom korzystania z odstępstw przewidzianych w art. 9 dyrektywy wyłącznie w sposób zgodny z prawem wspólnotowym, krajowe ramy ustawodawcze i wykonawcze powinny być ukształtowane w ten sposób, aby wykonanie zawartych w nich przepisów dotyczących odstępstw odpowiadało zasadzie pewności prawa.
- 34 Jak wynika bowiem z wyroku Trybunału z dnia 7 marca 1996 r. w sprawie C-118/94 *Associazione italiana per il WWF i in.*, Rec. str. I-1223, pkt 23, 25 i 26, znajdująca zastosowanie w tej dziedzinie regulacja krajowa powinna wskazywać kryteria odstępstw w sposób jasny i precyzyjny oraz zobowiązywać władze, do których należy ich stosowanie, do ich respektowania. Ponieważ chodzi o system stosowania odstępstw, podlegający ścisłej wykładni i w którym ciężar dowodu zaistnienia warunków wymaganych dla każdego odstępstwa spoczywa na władzach, które podejmują decyzję w tym przedmiocie, państwa członkowskie są zobowiązane do zagwarantowania, że każda interwencja dotycząca gatunków chronionych będzie podejmowana wyłącznie na podstawie decyzji zawierających precyzyjne i odpowiednie uzasadnienie, uwzględniające przyczyny, warunki i wymogi, o których mowa w art. 9 ust. 1 i 2 dyrektywy.
- 35 Ponadto z postanowienia odsyłającego wynika, że pomiędzy różnymi populacjami ptaków występują znaczne różnice ilościowe, wobec czego każda decyzja wprowadzająca odstępstwo od systemu ochrony przewidzianego w dyrektywie powinna uwzględniać sytuację gatunku, którego dotyczy.
- 36 Na pytanie drugie należy zatem odpowiedzieć w ten sposób, że krajowe przepisy transponujące odnoszące się do pojęcia „małe ilości”, o którym mowa w art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy, powinny umożliwić władzom, którym powierzono zatwierdzanie polowań w drodze odstępstwa na ptaki danego gatunku, na oparcie się na wskaźnikach wystarczająco precyzyjnych w odniesieniu do limitów ilościowych, które należy zachować.

W przedmiocie trzeciego pytania

- 37 Tym pytaniem sąd krajowy zmierza do uzyskania wykładni art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy dotyczącej tego, w jaki sposób właściwe władze państw członkowskich powinny zagwarantować, że w ramach wykonania tego przepisu maksymalna ilość ptaków danego gatunku objęta polowaniem nie zostanie przekroczona w odniesieniu do terytorium całego kraju. W szczególności sąd odsyłający stawia pytanie, czy wspomniany przepis należy interpretować w ten sposób, że wynika z niego obowiązek przeprowadzenia uzgodnień pomiędzy jednostkami krajowymi, którym powierzono wydawanie zezwoleń na polowania w drodze odstępstwa, tak aby można było dokonać w sposób wiążący podziału ilości ptaków objętych polowaniem dla wszystkich tych jednostek.
- 38 W tym względzie należy przypomnieć, że Trybunał orzekł, iż w dziedzinie ochrony dzikiego ptactwa kryteria, na podstawie których państwa członkowskie mogą wprowadzać odstępstwa od zakazów przewidzianych w dyrektywie, powinny być ujęte w precyzyjnych przepisach krajowych (zob. w szczególności wyrok z dnia 15 marca 1990 r. w sprawie C-339/87 Komisja przeciwko Niderlandom, Rec. str. I-851, pkt 28).
- 39 Ponadto z wyroku z dnia 17 stycznia 1991 r. w sprawie C-157/89 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. I-57, pkt 16 i 17 wynika, że sytuacja, w której krajowe przepisy transponujące dyrektywę nie zapewniają, że władze krajowe, którym powierzono ich wykonanie, są zobowiązane do uwzględnienia wspomnianych kryteriów, jest sprzeczna z zasadą pewności prawa.
- 40 W konsekwencji, ponieważ wykonanie art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy delegowane zostało jednostkom krajowym, ramy ustawodawcze i wykonawcze znajdujące

zastosowanie powinny zagwarantować, że ilość ptaków objętych polowaniem, na którą jednostki te mogą wydać zezwolenie, w sumie nie przekroczy w odniesieniu do terytorium całego kraju limitu „małych ilości” przewidzianego w tym przepisie.

- 41 W świetle powyższych rozważań na pytanie trzecie należy odpowiedzieć, że dokonując transpozycji art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy, państwa członkowskie są zobowiązane do zagwarantowania, że niezależnie od liczby i rodzaju władz, którym powierzono wykonanie tego przepisu, ilość ptaków objętych polowaniem, na którą każda z tych władz wydała zezwolenie, w odniesieniu do każdego chronionego gatunku, w sumie nie przekroczy limitu odpowiadającego ograniczeniu tych polowań do „małych ilości”, ustalonego dla danego gatunku w odniesieniu do terytorium całego kraju.

W przedmiocie czwartego pytania

- 42 Tym pytaniem sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy ewentualnie potrzebne są terminy, w których powinny zapaść decyzje administracyjne związane z kontrolą zezwoleń na polowanie i przestrzegania ich warunków. W szczególności sąd ten stawia pytanie, czy art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy należy interpretować w ten sposób, że sprzeczna jest z nim procedura kontroli zezwoleń na polowanie na ptaki w drodze odstępstwa, poprzedzona etapem upominawczym i podlegająca terminom technicznym, podczas których upływa krótki okres, w którym polowania te są dozwolone.
- 43 W tym względzie należy przypomnieć, że Trybunał orzekł w pkt 28 wyżej wspomnianego wyroku z dnia 27 kwietnia 1988 r. w sprawie Komisja przeciwko Francji, że krajowe przepisy transponujące powinny gwarantować, iż polowania na ptaki odbywać się będą selektywnie w sposób ściśle kontrolowany. Oznacza to prowadzenie skutecznej kontroli w okresach wskazanych w decyzjach wprowadzających odstępstwo od systemu ochrony przewidzianego w dyrektywie.

- 44 W konsekwencji krajowe ramy proceduralne znajdujące zastosowanie w tej dziedzinie powinny gwarantować nie tylko możliwość zweryfikowania w odpowiednim czasie nie tylko zgodności z prawem decyzji udzielających zezwolenia na odstępstwo od systemu ochrony przewidzianego w dyrektywie, lecz również przestrzegania warunków, którymi opatrzone są takie decyzje.
- 45 Mechanizm kontroli, w ramach którego uchylene decyzji zezwalającej na polowanie w drodze odstępstwa wydanej z naruszeniem art. 9 dyrektywy lub stwierdzenie naruszenia warunków, którymi była opatrzona decyzja zezwalająca na takie polowanie, następowaloby dopiero w chwili upływu terminu przewidzianego na prowadzenie takiego polowania, pozbawiałby skuteczności (effet utile) system ochrony ustanowiony w tej dyrektywie.
- 46 Jak bowiem słusznie stwierdził rzecznik generalny w pkt 62 opinii, uprawnienie do podjęcia interwencji we właściwym czasie i w odpowiedni sposób w sytuacjach, w których decyzje właściwych władz prowadzą lub grożą doprowadzeniem do skutków sprzecznych z postanowieniami dyrektywy, należy do gwarancji przestrzegania maksymalnych ilości ptaków objętych polowaniem wynikających z systemu odstępstw przewidzianego w art. 9 ust. 1 lit. c dyrektywy.
- 47 Na pytanie czwarte należy zatem odpowiedzieć, że spoczywający na państwach członkowskich obowiązek zagwarantowania, iż zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy polowania będą dotyczyć ptaków tylko w „małych ilościach”, wymaga zorganizowania przewidzianych procedur administracyjnych w taki sposób, aby zarówno decyzje właściwych władz zezwalające na polowanie w drodze odstępstwa, jak również sposób, w jaki decyzje te są stosowane, podlegały skutecznej kontroli wykonywanej w odpowiednim czasie.

W przedmiocie kosztów

- 48 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem; do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa zobowiązuje państwa członkowskie, niezależnie od wewnętrznego podziału kompetencji przyjętego w krajowym porządku prawnym, do zagwarantowania przy stanowieniu przepisów transponujących tę dyrektywę, że we wszystkich przypadkach stosowania przewidzianych w nich odstępstw i w odniesieniu do wszystkich gatunków chronionych dozwolone polowania w drodze odstępstwa nie będą przekraczać nałożonego tym przepisem limitu ograniczającego te polowania do małych ilości, przy czym limit ten należy określić na podstawie danych ściśle naukowych.**

- 2) **Krajowe przepisy transponujące odnoszące się do pojęcia „małe ilości”, o którym mowa w art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy 79/409 powinny umożliwić władzom, którym powierzono zatwierdzanie polowań w drodze odstępstwa na ptaki danego gatunku, na oparcie się na wskaźnikach wystarczająco precyzyjnych w odniesieniu do limitów ilościowych, które należy zachować.**

- 3) Dokonując transpozycji art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy 79/409, państwa członkowskie są zobowiązane do zagwarantowania, że niezależnie od liczby i rodzaju władz, którym powierzono wykonanie tego przepisu, ilość ptaków objętych polowaniem, na którą każda z tych władz wydała zezwolenie, w odniesieniu do każdego chronionego gatunku, w sumie nie przekroczy limitu odpowiadającego ograniczeniu tych polowań do „małych ilości”, ustalonego dla danego gatunku w odniesieniu do terytorium całego kraju.

- 4) Spoczywający na państwach członkowskich obowiązek zagwarantowania, iż zgodnie z art. 9 ust. 1 lit. c) dyrektywy 79/409 polowania będą dotyczyć ptaków tylko w „małych ilościach”, wymaga zorganizowania przewidzianych procedur administracyjnych w taki sposób, aby zarówno decyzje właściwych władz zezwalające na polowanie w drodze odstępstwa, jak również sposób, w jaki decyzje te są stosowane, podlegały skutecznej kontroli wykonywanej w odpowiednim czasie.

Podpisy